

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus CV. De Matrimonii Essentia, Indissolubilitate &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

Sanch. d. 27. n. 9. & si interrogata dicat, se esse virginem, solum peccat venialiter peccato mendacii; si tamen dicendo se virginem induxerit ad sponsalia, non potest cogere ad matrimonium, quia sic fingendo fecit injuriam, quam continueret, *Gobat, La Croix n. 184.* Sed quid si ab adultero sit imprægnata, & sponsus id ignorans velit eam ducere, an saltem metu infamiae incurrendae licite possit consentire non detectâ imprægnatione? *R.* Non posse: quia

sponso supponet prolem alienam cum damno mariti & prolium legitimarum sequentium; & quamvis proponat hæc damna præcavere vel compensare, tamen vix poterit, quia carebit probis, & spurium non tenebitur credere se esse spurium, ut dixi *Cas. 43. n. 21.* & quia primò gignetur, fortè prætetendat jus speciale, ergo talis se saltem exponet periculo proximo injustè damnificandi maritum & proles.

CASUS CV.

De Matrimonii essentia, indissolubilitate, &c.

Sabinus Theologus interrogatur:
 1. *Que sit essentia, materia, forma, Minister matrimonii.* 2. *Quid si quis fidei contrahat, aut cum una fidei, cum altera verè.* 3. *Quid si consensus revocetur vel exprimat per verba dubia, vel sit indeliberatus.* 4. *An consensus debeat ferri in copulam.* 5. *Quid de eo, qui falsò credit, se habere impedimentum dirimens.* 6. *An nubenti in vitis parentibus possit subtrahi dos vel hereditas, & quid si parentes contrahant nomine filii.* 7. *Quid & quomplex sit conditio, modus, causa, demonstratio.* 8. *An conditio apponatur licite.* 9. *An conditio de presenti suspendat valorem, quid si secuta sit copula.* 10. *Quid de condicione necessario eventura.* 11. *An post eventum condicionis contingentis opus sit novo consensu, idque coram Pa-*

rocho & testibus. 12. *Quid si quis pendente condicione cum una, ducat aliam, vel habeat copulam.* 13. *Quid de hac condicione: Contraho tecum, si patri placuerit.* 14. *Si Papa dispenset.* 15. *Si te virginem reperero.* 16. *Quid si conditio sit turpis vel impossibilis.* 17. *Quid in dubio.* 18. *Quid de sponsalibus.* 19. *Quid de condicione: Si castitatem voveas.* 20. *Ut liceat intra bimestre religionem ingredi, vel teneantur religionem ingredi, si intra annum non nascatur proles, vel certis diebus à copula abstinere.* 21. *Quid de hæreticis, qui contrahunt sub condicione, ut liceat repudium ex causa fornicationis.* 22. *An possit matrimonium contrahi per procuratorem, vel per litteras.* 23. *Quid si consensus saltem interne revocetur, aut fidei datus renovetur, aut principalis interim fiat amens.* 24. *An mandatum*

Z 3 dare

dari vel exequi debeat coram Parocho, quis possit esse procurator, an conficiat Sacramentum, debeatque esse in statu gratia. 25. An matrimonii vinculum solvatur per professionem vel dispensationem Papae. 26. Quid de consummato. 27. Vel matrimonio infidelium. 28. Quid de divortio ex causa pietatis. 29. Ex causa delicti? Pro Resolut.

1. QUÆR. I. Quid de matrimonii essentia, materia, forma, Ministro, &c.

ꝛ. 1. Matrimonium est legitima conjunctio viri & femina, individuum vite societatem continens, seu est contractus, per quam mas & femina sibi mutuo tradunt potestatem corporum pro usu perpetuo ad procurandam & honestè educandam prolem. Hic contractus est verum novæ legis Sacramentum. Est de fide ex Conciliis Flor. & Trid. sess. 24. c. 1. Ejus Materia remota est jus in corpora: Proxima est consensus seu traditio istius juris: Forma sunt verba vel signa externa consensus exprimentia. Minister sunt ipsi contrahentes, non vtem Parochus, qui tantum Matrimonio assistit, illudque nomine Ecclesiæ suscipit & ratificat. Est communis. Ratio est, quia minister debet apponere materiam & formam: sed illam non ponit Parochus, sed contrahentes: ergo. 2. Matrimonium dividitur in legitimum, ratum & consummatum. Legitimum tantum est, quod legitimo consensu inter personas habiles contrahitur, & non habet rationem Sacramenti, quale olim in lege naturæ & Mosaiica, & adhuc inter Gentiles & Judæos initur.

Ratum, quod à baptizatis in facie Ecclesiæ contrahitur, cui si accedat copula carnalis, dicitur consummatum.

QUÆR. II. Quid circa consensus contrahentium?

ꝛ. Hic consensus est ita necessarius ad valorem Sacramenti, ut à nemine nisi à solo Deo suppleri possit, qui cum sit Dominus omnium, posset etiam homine invito ejus corpus tradere alteri ad usum conjugalem; ut autem consensus sit legitimus, debet 1. esse verus, non fictus, aliàs matrimonium erit nullum, & fingens graviter peccabit contra reverentiam Sacramenti, & contra justitiam, *Avers. q. 3. s. 1. Schamb. l. 4. t. 1. n. 145. Pyrrh. ibid. n. 97. Kon. n. 104.* quia in contractu oneroso si unus ponat partem suam, habet jus, ut etiam alter adjiciat suam, ideoque regulariter tenebitur talem ducere, & consensus injustè subtractum renovare, quia damnum hoc vix aliter potest refarcire, & ipsa ab aliis nuptiis repellitur, cum prius matrimonium præsumatur validum; excipe, nisi ipsa usa sit fraude, vel alter injusto metu ad matrimonium fuerit coactus, tunc enim non tenebatur consentire; sed quid si Titius primò fictè contrahat matrimonium cum Titia, & post seridè cum Caja? ꝛ. In foro conscientia debet manere cum Caja, ita tamen ut Titia satisfaciat pro damnis, si quæ ex fictione passa est; in foro autem externo cogetur manere cum prima, nisi fictionem claris & indubitatis probet indiciis, neque creditur juranti, quia posito actu externo consensus internus

nus

nus præsumitur, *Laym. c. 6. n. 3. Scamb. l. 4. Decret. t. 1. n. 144. Wiest. ibid. n. 140.*

3. 2. Consensus debet esse mutuus & simultaneus, ita ut si unus posuerit consensum, eundem non revocet, antequam consentiat alter. 3. Debet consensus esse manifestatus per verba, nutus, scripturam, procuratorem, alias contractus non foret sensibilis & humanus; si verba vel signa sint dubia, magis intentio quam verba attendenda est, quia verba intentioni deserviunt, & non intentio verbis. 4. Consensus debet esse plenè deliberatus deliberatione sufficiente ad mortale, ut dixi *Cas. preced. n. 3.* 5. Ad valorem matrimonii requiritur consensus in mutuam corporum traditionem, in obligationem justitiæ ad conjugalem copulam, obligationemque abstinendi à quavis alia; in dicta enim traditione & obligatione consistit essentia matrimonii. Contrà verò quia carnalis copula, mutua cohabitatio & fidelitas non sunt de essentia matrimonii, in hæc non necessariò fertur consensus. Unde valebit matrimonium, quamvis aliquis proponat abstinere à copula, vel cogitet adulterari, vel conjugem deserere, modò seriò intendat contrahere & se obligare ad eam fidelitatem & reddendi debitum; quia voluntas implendi contractum non est de essentia contractus, ut dixi *Cas. 48. n. 2.* Unde patet, B. Virginem cum S. Josepho verum habuisse matrimonium, quia tradidit potestatem sui corporis, & obligavit se ad debitum conjugale,

casu quo S. Joseph exigeret, quamvis per revelationem sciret id à S. Josepho nunquam fore exigendum, idèoque hoc matrimonium suo voto castitatis non obfuturum, *Castropalao d. 2. p. 1. n. 3. Schmalzgr. l. 4. t. 1. n. 263.* Si autem in ipso contractu addatur conditio: Duce te, si vivas mecum in perpetua castitate, si eam voveas, non valet matrimonium, ut dicam *infra n. 19.* 6. Qui pro certo (etsi reverà falsum sit) adesse impedimentum dirimens, non potest seriò & validè velle matrimonium, voluntas enim non potest velle impossibile cognitum ut tale; aliud est si timeret aut suspicaretur adesse impedimentum, & interim vellet facere quantum potest, tunc si reverà nullum impedimentum adsit, matrimonium erit validum, *Sanch. Tamb. Sporer à n. 317.* 7. Ut consensus in matrimonium sit licitus, debent saltem requiri parentes, nisi prudenter credantur matrimonium injustè impediri, ut dixi *Cas. preced. n. 9.* Filius irrequisitis vel in vitis parentibus nubens etsi peccet, tamen est alimentandus, & filia juxta statum mariti dotanda, quia dos succedit in locum alimenti, quod jure naturali debetur prolibus, minus poterunt obinde exheredari, quia hic casus in *Novell. 115. c. 3.* non numeratur inter causas exheredationis; in odiosis autem non est facienda extensio, *Engel. l. 4. tit. 2. §. 2.* 8. Si parentes filio vel filia præsentem & tacente ejus nomine matrimonium contrahant, juxta *Bosco, Zoës. La Croix n. 272.* filia censetur

ferur consentire, et si id neget *Konig. Pont. Schmaltzgr. n. 247.* Certum est, in foro conscientie matrimonium non presumi validum, si filia neget se consensisse, quia in foro interno sicut creditur dicenti contra se, ita & dicenti pro se.

7. QUÆR. III. Quid de consensu vel matrimonio conditionato?

Re. 1. Matrimonium, idem est de sponsalibus, potest contrahi absolute absque omni adjectione modi vel conditionis, ut: *Duco te in meam, vel conditionate; Condicio autem est circumstantia dispositioni vel contractui adjecta, à cuius existentia volumus dependere contractus valorem, aliquando exprimitur verbis per tō Si, aliquando retinetur in mente, ut: Ducō te, si pater tuus consentiat, si es virgo, &c.* Alia est de futuro contingente vel indifferente ad esse vel non esse, ut: *Duco te, si pater meus consentiat, & hæc sola proprie est conditio.* Iterum alia est de re possibili, quæ evenire potest, alia de impossibili, quæ evenire non potest; alia de re necessaria, alia de re contingente; alia est intrinseca & necessaria ad valorem contractus, ut: *Duco te, si consentias, si non habeas impedimentum dirimens, &c.* & hæc licite apponi potest, imò semper imbitur, alia est extrinseca. Item alia est de re honesta seu licita, alia de illicita & turpi; & hæc iterum alia est contra substantiam vel finem matrimonii, (qui triplex est, perpetuitas, bonum prolis, & mutua fides) alia non est contra finem vel bonum matrimonii. Contractibus etiam adjici

solet modus, causa, demonstratio. *Modus est onus contractui adjectum, ad quod post contractum perfectum obligare volumus contrahentem, & exprimi solet per tō Ut, v.g. Ducō te, Ut adferas talem dotem, ut procures mihi officium, &c.* Distinguitur à conditione, quòd hæc suspendat valorem actus usque ad eventum conditionis, modus supponit actum validum cum obligatione ad onus adjectum; si contrahens nolit valere contractum, nisi impleto onere adjecto, non est proprie modus, sed conditio. *Causa* denotat motivum contrahendi. *Demonstratio* denotat qualitatem, per quam determinatur & demonstratur persona, cum qua quis vult contrahere. De his vide *Cas. 48, à n. 5.*

Re. 2. Circa conditiones honestas & posibles tenenda sunt sequentia:

1. Quamvis certum sit, matrimonium non minus quam alios contractus sub conditione iniri posse, id tamen ob plura incommoda consultum non est, nec Patrochi tali matrimonio facile debent assistere, aut si ex gravi causa assistant, illud consummare non permittant, donec certò constet de conditionis eventu, aliàs enim sponsi exponunt se periculo fornicationis, & in affectu reverà fornicabuntur.

2. *Conditio de præterito vel præsentis* non suspendit matrimonii valorem, sed vel statim reddit validum, si conditio existat, vel invalidum, si non existat, & semel invalidum non reconvalet etiam per subsequutam copulam, *S. Bonav. Palud. Covar. Schmaltzgr. tit. 5. n. 22.*

LA

La Croix p. 3. n. 248. Quia quod absolute nullum est, non validatur tractu temporis; unde si Cajus cum Caja contrahat sub conditione, si sit nobilis, si honestè vixerit, &c. & Caja promittit se intra quatuor septimanas daturam testimonia nobilitatis & honestæ vitæ, & interim Cajus cum ea matrimonium consummet, & ex post audiat testimonia esse falsa, matrimonium non obstante copula erit invalidum, quia non subsistit

10. veritas conditionis. 3. *Conditio necessaria* etiam de futuro non suspendit valorem, sed habetur pro non apposita, *Nav. Schamb. l. 4. tit. 5. n. 9. Kon. ibid. n. 18. Reiffenst. ibid. n. 10.* Ratio est, quia cum conditio necessaria jam sit determinata in causa & certò eventura, habetur pro existente: intellige si contrahentes sciant conditionem esse necessariam; nam si putent esse contingentem, in eorum intentione erit contingens & suspensiva contractus usque ad eventum conditionis, *Henriq. l. 11. c. 12. n. 4. Sanch. l. 5. d. 2. n. 3.* Idem est, si ex circumstantiis facilè colligatur, quòd conditio non apponatur ut suspensiva, sed ut determinativa temporis, ut si quis dicat: *Contraho tecum, si pater meus morietur*, id est, quando pater meus morietur; etsi enim hæc conditio necessariò futura sit, non tamen propriè conditio, sed temporis designatio est. 4. *Conditio de futuro contingente possibili & honesto, v. g. si pater tuus consentiat, si officium obtinebis, &c.* suspendit valorem usque ad eventum conditionis, & conditione eve-

11. *R. D. Jansen Pars II.*

niente fiunt absoluta, & obligant sine novo consensu, etsi contrahentes id ignorent & dormiant, *Nav. Castropalao pun. 11. f. 8. Bosco d. 11. sect. 8. Vallensis hic n. 2. Pyrrh. n. 23. Sporer n. 227. Reiffenst. n. 16. Krimer hic n. 483.* contra multos. Ratio est, quia alii contractus posità conditione fiunt absoluti sine novo consensu, nec aliud Ecclesia statuit de matrimonio, & contrahentes permanserunt habiles, & neuter consensus ante eventum conditionis fuit revocatus, ut supponitur; aliàs enim certò esset renovandus, ut per se patet, atque ita habere stylum Curie Romanæ testatur *Fagn. in c. super eo de condit. appof.* Sed nunquid in locis, ubi Trid. receptum est, purificatio conditionis intimari debet Parocho & testibus, ut hi de matrimonio jam absolute valido in foro externo testari possint? *Affirmant Engel. n. 15. Laym. c. 7. Konig. n. 3.* at rectiùs id negant requiri *Nav. Sanch. Bosco sup. Kriger n. 753. Krimer n. 872.* & pro hoc duas decisiones S. Congregationis adducit *Fagn. l. cit.* Ratio est, quia per solum conditionis eventum matrimonium fit absolutum, etsi id Parochus & testes ignorent, sicut matrimonium de præsentì hoc ipso fit absolutum, quòd conditio existat, etsi id ignorent Parochus & testes; sufficiet igitur tunc demum docere de eventu conditionis, cum valor matrimonii cœperit impugnari. 5. Qui sub conditione de futuro duxit unam, peccat, si pendente conditione ducat aliam, quia tenetur expectare eventum condi-

tionis: valet tamen matrimonium secundum; si duas duxit sub conditione, valet matrimonium illius, cujus conditio primò impletur; si simul implentur, nullum valet, *Sanch. l. 4. d. 8. Sporer n. 182. Zoës. n. 15.* Sed quid si ante eventum conditionis de futuro sponsi se carnaliter cognoscant, an hoc ipso censeantur absolute consentire, & recessisse à conditione in futurum relata, eamque pro non apposita habere? *Re. Affirm.* si copulam habuerint affectu maritali, quod in dubio præsumitur, *c. de illis c. per tuas de condit. appof. præsertim in foro externo.* Ratio est, quia matrimonium sub conditione de futuro non est absolute nullum, sed suspensum ad eventum conditionis, & partes conditioni à se positæ renuntiare possunt, & renuntiare censentur per copulam, nisi copula intercesserit ex errore, v. g. Titius duxit Titiam sub conditione, ut doceat de nobilitate, de legitimis natalibus, &c. ipsa si adferat testimonia falsa, & obinde Titius matrimonium consummet, matrimonium erit nullum defectu consensus. 6. Si sponsalibus vel matrimonio apponas conditionem hanc: *Contraho tecum, si pater placuerit,* si conditio est de præterito vel præsentis, statim valet, vel non valet, prout conditio existit vel non existit. Si est de consensu patris futuro, & pater interrogatus taceat, censetur consentire, vel scilicet non ægrè ferre, ideòque matrimonium tunc fiet absolute, *Sylv. Rosell. Lopez. Sanch. l. 5. d. 7. n. 12.* Si dissentiat, matri-

monium est nullum, & non fit absolute, etsi pater ex post consentiat, quia per primum dissensum corrumpitur conditio, & uterque altero invito resiliere potest, *Sot. Sanch. n. 9. Schmalzg. n. 52. 7.* Etsi valeant sponsalia inter impeditos sub conditione: *Si Papa dispense,* modò impedimentum sit tale, in quo Papa possit & soleat dispensare, ut dixi *Cas. preced. n. 5.* Id tamen valde incertum est de matrimonio sic contracto; valere & secutà dispensatione fieri absolute docent *Sanch. Pyrrh. Eng. Bosco l. cit. Reiffenst. n. 25. Dicast. Krimer n. 853. Schmalzgr. n. 8.* Ratio est, quia talis conditio est honesta & possibilis; Papa enim in tali impedimento ex causa licite & valide dispensare potest, ut supponitur; & quamvis personæ impeditæ sint inhabiles ad contrahendum absolute, non tamen ad contrahendum sub conditione dispensationis; econtrà tale matrimonium etiam post eventum conditionis non valere, sed requiri novum consensum, docent *Rosell. Sot. Sylv. de Luca, Wagnereck. Avers. q. 5. s. 2. Dian. p. 11. t. 2. r. 7.* ubi plures citat decisiones Rotæ, *La Croix n. 244.* Rationem dant, quia personæ tales sunt inhabiles, & manente impedimento consensus illorum est omninò nullus; ergo ut matrimonium valeat, requiritur sublato impedimento novus consensus, aliàs uterque resiliere poterit. Confirmatur, si vir fidelis mulieri infideli dicat: *Contraho tecum matrimonium, ut baptizeris.* Item, si duo fideles dicant: *Inimus matrimonium,*
si con-

si comparuerimus coram Parocho & testibus. Item si conjugatus dicat in nuptiis: Duco te, si uxor mea fuerit mortua, utique nihil faciunt, (quamvis conditio de se sit honesta & possibilis) sed post eventum conditionis requiritur novus consensus: ergo & hinc. Hæc sententia non est minus probabilis quam prior: at in dubio standum est pro valore matrimonii jam contracti.

8. Sponsalia vel matrimonium sub conditione: Si te virginem reperero, id est, si per inquisitionem in tuam vitam, vel per inspectionem honestarum matronarum talis inventa fueris, conditio erit honesta possibilis: e contra si sensus sit: Si te in prima copula, vel per propriam inspectionem talem reperero, conditio erit turpis, ac proinde de ea ut de turpibus judicandum, *Krimer n. 327. Reifensf. n. 38.*

16. Circa conditionem turpem & impossibilem servanda sunt sequentia: 1. Conditio turpis, aut impossibilis, substantiæ matrimonii non repugnans, in foro externo habetur pro non adjecta: e contra si repugnet bono matrimonii, (quod triplex est, proles, mutua fidelitas & indissolubilitas) matrimonium reddit nullum, ut si alter alteri dicat: *Contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiores, aut si pro questu adulterandam te trades, &c. Matrimonialis contractus, quantumcunque sit favorabilis, caret effectu, licet alia conditiones appositæ, si turpes aut impossibiles fuerint, propter ejus favorem pro non adjectis haberi debeant,*

c. fin. de condit. appos. Si itaque in eatur matrimonium sub conditione, ut sibi liceat copula cum alio, est contra substantiam; nam de essentia matrimonii est fides seu obligatio se non commiscendi cum alio. Item contra substantiam est conditio, ut liceat sibi generationem prolis evitare, seminando extra vas, procurando sterilitatem vel abortum, quia est contra bonum prolis; e contra si in eatur sub conditione: Si mecum fueris, est turpis, sed non contra substantiam, ideoque in foro externo matrimonium censetur validum, & conditio habetur pro non apposta. Notanter dico, *in foro externo*; nam in foro conscientiæ standum est intentione, quam contrahentes dicunt se habuisse, qualiscunque conditio fuerit adjecta; hinc si contrahentes serio alligaverint suum consensum conditioni impossibili, matrimonium erit nullum, *Peretz. Pyrrh. hic n. 18. Engel. n. 12.* Ratio est, quia tunc deficit consensus, quem Ecclesia supplere nequit; item si vel unus contrahentium ignoret conditionem adjectam esse impossibilem, quia tunc consensus conditioni serio censetur alligatus, ergo illa corruente corrumpit. Idem est, si unus ignoret conditiones impossibiles in jure haberi pro non adjectis, talis enim non censetur contrahere secundum jus, (utpote quod ignorat) sed potius secundum naturam conditionis impossibilis, quæ ex se importat dissensum, cum nemo serio velle censeatur id, quod cognoscit esse impossibile, *Conu. Sanct.*

17. *l. 5. d. 3. Schmalz. g. à n. 6. 2.* Econtra quando dubium est, qua intentione conditio turpis vel impossibilis adjecta sit, an serio joco vel ex errore, præsumitur adjecta ex errore vel joco, ideoque habetur pro non adjecta, & matrimonium est validum etiam pro foro conscientiarum, tum quia in dubio præsumendum est pro valore actus, tum quia contrahentes præsumi debent voluisse contrahere secundum mentem Ecclesiarum, quæ vult tales condiciones haberi pro non adjectis, *Reiffenst. n. 42.* Quod verum est, siue conditio turpis vel impossibilis sit de præterito, præterite, vel futuro, *Krimer. n. 842.* quia est par ratio, & in dubio de intentione adjectantis conditionem conditio explicanda est secundum leges, modò contrahentes leges istas non ignoraverint, ut dixi supra.
18. At nunquid sicut matrimonium ita & sponsalia sub conditione impossibili contracta censentur valida, & conditio habetur pro non adjecta? Affirmant *Sor. Palud. Bosco f. 8. Sanch. d. 17.* quia sponsalia sunt via ad matrimonium; at rectius negant *Peretz. Zoës. n. 22. Eng. n. 15. Schamb. n. 11.* Ratio est, quia de sponsalibus jus quoad hoc nihil disposuit, & omnia quæ statuuntur de matrimonio, non sunt extendenda ad sponsalia, alias enim clandestinitas officeret sponsalibus, imò omnes contractus sub conditione impossibili (excepto matrimonio & ultimis voluntatibus) de jure sunt nulli, *l. non sola, ff. de oblig.* Sponsalia sub conditione turpi de futuro non

obligant ante impletam conditionem, ut: *Ducam te, si mecum forniceris, conditione verò impletâ inducunt obligationem, nisi conditio sit contra bonum matrimonii, S. Thom. Salmat. Reiffenst. à n. 52. Wiest. n. 40.* Ex dictis

19. Resolves seqq. 1. Si quis in ipso contractu matrimonii addat hanc conditionem: *Duco te, si castitatem voveas, si eam mecum perpetuò serves, non valere matrimonium, S. Thom. in 4. d. 28. q. un. art. 8. ad 3. Bonav. Sotus, Engel. n. 10. Pyrrh. n. 12. contra Rebel. Bosco, Krimer n. 805. La Croix n. 228. & alios.* Ratio est, quia hæc conditio etsi sit honesta, repugnat tamen substantiæ matrimonii, talis enim vi contractus daret alteri jus ad corpus, & se obligaret ad reddendum debitum, si alter peteret, & vi ejusdem contractus per appositam conditionem vellet se & compartem obligare ad non reddendum, etsi peteretur, quia vi contractus vellet obligare ad perpetuam castitatem, quod implicat. Confirm. Vel tales conjuges retinent jus ad usum copulæ, vel non? Si retinent, ergo justè & licitè copulâuntur, & conditio castitatis frustrâ adjicitur; vel non retinent jus ad copulam, ergo eodem instanti illud jus sibi mutuò tradunt, & simul abdicant, quod implicat in terminis. *Si dicas:* Tradi jus remotum ad copulam, & abdicari jus proximum. Contrâ est: Non potest explicari, quid sit illud jus proximum. Deinde sicut non potest quis tradere dominium utile agri, quin

quin hoc ipso tradat jus proximum utendi agro; sic nec potest tradi dominium corporum ad usum conjugalem, quin eo ipso tradatur jus proximum utendi copulâ, quod jus tamen simul per appositam conditionem abdicatur. *Dices* 1. Jus ad copulam seu obligatio reddendi debitum non est de substantia matrimonii, quia salvâ ejus substantiâ tolli potest, ut fit, quando alteruter conjugum lapsa est in adulterium. 2. Sponsi contrahere possunt matrimonium cum intentione servandi castitatem, vel ingrediendi religionem, *c. commissum 16. de condit. appof.* ergo id possunt in pactum deducere. 3. Voluntas utendi copulâ non est de essentia matrimonii, sed sola traditio juris ad copulam: ergo simul stare possunt velle habere jus ad copulam, & velle se obligare ad non utendum copulâ: sed hoc fit, si apponatur conditio servandi castitatem. *Confirm.* Potest tradi dominium directum absque dominio utili: ergo etiam tradi corpora sine jure ad usum conjugii. 4. Conjuges post initum matrimonium possunt se mutuo consensu obligare ad castitatem, ergo etiam in ipso contractu. 5. Duo voto castitatis obstricti validè ineunt matrimonium, etsi neuter petere possit debitum: ergo etiam apponi posset conditio de non petendo debito: quia hæc obligatio supposito voto de jure inest; cur ergo in contractu apponi non posset? Alioquin B. Virgo cum S. Josepho non videtur habuisse matrimonium, quod est contra Evangelium. *¶ ad 1.* Per

adulterium unius conjugis non amittitur jus in copulam, sed solum suspenditur in pœnam, usque dum alter illam remittat. *Ad 2. N. C.* cum illa intentione consistit voluntas se obligandi ad reddendum debitum, sicut in Clerico potest esse voluntas votendi castitatem, & tamen non servandi; at si in ipso contractu addatur conditio: *Servandi castitatem*, vis tibi reservare jus ad non reddendum debitum, & tamen vi ejusdem contractus das alteri jus exigendi. *Ad 3. N. C.* quia matrimonium essentialiter consistit non in actuali usu, sed in dominio utili, seu jure ad usum; sicut ergo non potest tradi dominium utile agri cum obligatione nunquam illo utendi, ut per se patet, sic nec tradi dominium corporum in ordine ad usum conjugalem cum obligatione justitiæ nunquam utendi. *Ad 4. N. C.* quia conditio superveniens non vitiat contractum semel validum, etsi ab initio eum invalidâssat, sicut si post contractum emptionis initum ex post venditor emptori remittat pretium, subsistit contractus, & qui emit, dicitur illam rem titulo emptionis possidere, *l. pretii 9. cod. de rescind. vend.* Si verò in ipso contractu fuisset apposta conditio, ut emptori redderetur pretium, non fuisset venditio, quæ essentialiter importat obligationem ad tradendum pretium ex una, & mercem ex altera parte. *Ad 5. ¶.* Sicut qui gratis promisit equum pauperi, validè, etsi illicitè eum vendit & tradit alteri, quamvis in ipso contractu non possit

apponere conditionem non tradendi, quia consensus in obligationem tradendi est de substantia venditionis; sic corpora Deo per castitatem promissa validè quidem traduntur in matrimonio, sed non potest apponi conditio non tradendi ad usum, quia consensus in obligationem tradendi est de essentia matrimonii, ideoque B. Virgo & S. Joseph habuerunt verum matrimonium, quia in contractu non apposuerunt conditionem servandi castitatem, sed simpliciter consenserunt in jus petendi & reddendi debitum, quod quia per revelationem sciverunt ab alterutro nunquam petendum, licitè matrimonium contraxerunt.

20. Resolves 2. Valere matrimonium sub conditione, ut liceat intra bimestre matrimonio necdum consummato religionem ingredi, quia hæc conditio inest de jure. At quid de conditione hac: *Si intra tres annos nobis non nascatur proles, ambo obligabimur ad religionem?* R. Non valere; nam quamvis conjugibus consummato etiam matrimonio mutuo consensu religionem ingredi liceat, si tamen ista conditio apponatur in ipso contractu, vitiat substantiam, & tollit perfectam corporum traditionem ad perpetuum usum. Idem est, si contrahatur cum conditione certis diebus, v. g. omni feriâ sextâ abstinendi à copula, non petendi debitum, quia de ratione matrimonii est totalis corporum traditio, ex qua in utroque contrahente dimanet æquale jus petendi & exigendi debitum, *Henriq.*

Sanch. d. 10. Schmalzg. à n. 123. Perinde autem est, si ejusmodi conditiones verbis exprimantur, si in mente reserventur cum expressa voluntate aliter se non obligandi quàm sub tali conditione, tollitur enim utrobique consensus in substantiam.

21. Resolves 3. Non valere matrimonium hæreticorum, Calvinistarum, Lutheranorum, qui contrahunt sub expressa iisque prælecta vel in mente reservata conditione: *Ut si sponsa adulteretur sine licentia comparis, vel ad Catholicam religionem converteretur, hoc ipso alteri liceat matrimonium dissolvere, & aliam ducere, Fagn. l. cit. Suar. Lug. Pont. Sanch. d. 12. d. 14. f. 7. Wiest. tit. 19. n. 17. Dicast. d. 2. dub. 4.* Ratio est, quia talis conditio aperte repugnat substantiæ seu indissolubilitati matrimonii, & tollit consensum substantialem, valorèque matrimonii, *c. fin. de cond. appof.* Ideoque si secuto sive non secuto adulterio, uterque (etiam postquam ad fidem Catholicam sunt reverti) liberè & licitè ad alias nuptias transire poterit, quòd si talis conditio non sit expressè apposita, vel in mente retenta, sed contrahentes ex doctrina suæ sectæ solùm credant matrimonium ex causa adulterii esse dissolubile, an tunc matrimonium contrahatur validè? Majorem habet difficultatem. Negant plures, quia quilibet præsumitur vellet contrahere juxta doctrinam suæ sectæ, & non aliter, modò illius sit gnarus: sed secta Lutherana & Calvinistica docent, matrimonia ex causa fornicationis esse dissolubilia: ergo
non

non aliter intendunt contrahere, quàm sub conditione solubilitatis: atqui matrimonium sub tali conditione est invalidum, ut jam dictum est: ergo. *¶* Tales contrahentes habere duas intentiones contrarias: unam generalem, qua volunt contrahere in vera Christi Ecclesia. Alteram particularem, qua volunt contrahere dissolubili in casibus à sua secta permissis. Si prævaleat prima, valet matrimonium; tunc autem prævaleat, si ambo contrahentes ita fuerint constituti, ut si scivissent, Christum instituisse matrimonium indissolubile, adhuc voluissent contrahere matrimonium, secùs si unus illorum ita non fuerit constitutus, sed potiùs maluisset à matrimonio omninò abstinere, quàm matrimonium ex causa adulterii non dissolvere. Vid. *Cas. 88. n. 16.* Si autem de hoc non cogitaverint, aut dubium sit, an sic vel aliter constituti fuerint, an conditionem repudiandi in causa adulterii contractui apposuerint, vel in mente reservaverint? standum est pro valore matrimonii jam contracti, quod est in possessione: est regula ab omnibus recepta *ex c. fin. de sent. & re jud. Menoch. Gail. cum Schmaltzgr. t. 19. n. 71.* Unde hæreticus ad fidem Catholicam conversus etiam factò per Consistorium Acatolicum ob fornicationem divortio non permittitur transire ad secundas nuptias, nisi probet priorè conjugem esse mortuam, vel se in priori contractu insolubilitatem per appositam conditionem exclusisse, atque ita habet praxis curiarum Ecclesiasticarum.

QUÆR. IV. Quid circa matrimonium contrahendum per absentes?

22.

¶ Seqq. 1. Matrimonium inter absentes contrahi potest per procuratorem, per nuntium, per litteras, quibus uterque contrahens coram Parocho & testibus consensum suum explicent. Communis. Ratio est, quòd alii contractus sic fieri possint, ita ut qui facit per alium, perinde est ac si faciat per se ipsum, *reg. jur. 72. in 6.* Sed matrimonium habet rationem contractus: ergo. 2. Procurator debet habere speciale mandatum contrahendi cum certa persona, & alium substituere non potest, nisi hoc sit ei specialiter commissum, *c. fin. de procur. in 6.* 3. Si mandatum ante executionem revocetur à principali etiam merè internè & ignorante procuratore, non valet matrimonium, *d. c. fin.* Et ratio est, quia deest consensus in traditionem corporum, quem nec jus nec Ecclesia supplere potest, etsi sæpè suppleat in aliis contractibus circa res merè temporales, quarum dominium altum est apud Principem vel Rempubicam, corporum verò dominium non habeant; si principalis dissentiat semel, & postea iterum consentiat, antequam procurator mandatum expleverit, valet matrimonium, quia verè adest consensus; idem dicit *Sanch.* si principalis ab initio, quando mittebat procuratorem, fictè consensit, sed ex pòst, quando fit mandati executio, consentiat seriò; at rectiùs *Sporer, La Croix n. 262.* dicunt, non valere; quia cùm constitutio procuratoris

initio

23.

initio fuerit nulla, & ipse ex vi illius agat, agit ex nulla potestate, neque est verus procurator: ergo ejus actus est nullus. Si principalis tempore, quo procurator mandatum exequitur, factus est perpetuo amens, plures dicunt non valere matrimonium; quia sicut mandatum expirat morte mandantis, ita & videtur expirare, si fiat furiosus vel amens, *l. qui servum 47. l. si quis 48. ff. de acquir. hered.* Econtra *Sanch. Ariag. de Sacr. d. 19. n. 34.* dicunt, valere, sicut valet baptismus & absolutio lapsa in amentiam, quia in his sufficit intentio habitualis, nec est paritas de morte & amente, cum amens maneat aptus generationi, qui est finis matrimonii.

4. Non requiritur, ut mandatum fiat coram Parocho & testibus, sed sufficit, quod procurator coram Parocho & testibus exprimat consensum sui principalis per hæc vel similia verba: *Tuius accipit Cajam mediante me in uxorem, Gutt. de matr. c. 43. n. 13. Castropalao punct. 8. n. 5.* 5. Procurator potest esse diversi sexus, vel impubes, quia hic non requiritur certa ætas, sed sola manifestatio consensus coram Parocho & testibus. 6. Matrimonium per procuratorem contractum est verum Sacramentum, quia ponitur materia, forma & intentio Sacramenti, & ratio Sacramenti inter fideles probabilius est inseparabilis à contractu, *Bellarm. Pignat. Sperell. hic decis. 9. n. 23.* Sacramenti tamen Minister non est ipse procurator, sed principales, ideoque in his & non in procuratore requiritur status gratiæ.

24.

QUÆR. V. An & qualiter matrimonium dissolvi possit?

R. 1. Matrimonium ratum non tantum quoad thorum & habitationem, sed etiam quoad vinculum tollitur per professionem religiosam, & per dispensationem Papæ, ita ut pars in sæculo manens alteri nubere possit. Prima pars est de fide ex *Trid. sess. 24. c. 6. Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum non tolli, anathema sit.* Hinc cuius conjugum post contractum matrimonium conceditur bimestre, in quo non teneantur reddere debitum, sed possint de ingressu in religionem deliberare, *c. ex publico, de conv. conjug.* At quid si contrahat cum certo animo non consummandi, sed religionem intrandi, an peccabit mortaliter?

R. Affirm. Si id fiat absque urgente causa, quia comparti causat magnam confusionem, inutiles expensas, & coget eam expectare, donec profiteatur, vel si redeat, debet habere maritum excucullatum, &c. Secundam partem contra *Pont. Herinx, Castropalao, Reiffenst. t. 19. n. 3.* & alios tenent *Nav. Peretz, Suar. Dicast. Sanch. l. 2. d. 14. Laym. c. 5. Cardenas crisi d. 19. n. 157. Gobat t. 19. n. 691. Sporer n. 401. Zoif. t. 19. n. 9. Engel. & Schmalzgr. ibid. n. 45.* ubi refert novem S. Pontifices, qui sic dispensarunt, illos vero omnes in re tam gravi errasse sine temeritate vix dici potest. *Nec dicas:* Esse tantum errorem facti, qui etiam in Pontifice admittitur, nam est de honestate & valore dispensatio-

tio-

tionis: item de valore & honestate conjugii post ita factam dispensationem cum alio initi, in quibus si erratum est, aperte est error juris; ratio est à priori, quia certum est, Christum suo in terris Vicario potuisse dare potestatem dispensandi in matrimonio raro, sicut dedit potestatem dispensandi in juramento, voto, &c. quæ etiam sunt juris Divini; cum ergo videamus Ecclesiam hæc potestate per plures Pontifices esse usam, omninò tenendum est eam de facto ei à Christo esse communicatam. Confirmatur 1. Papa dispensare potest in vinculo professionis, quod est fortius, & solvit matrimonium ratum, ita ut hic valeat regula: *Si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.* 2. Ita resolvit specialis Congregatio indicta à Clemente VIII. 16. Julii 1599. teste *Pignat. to. 1. consule. 148. n. 5.* ut tamen Pontifex validè & licitè dispense, requiritur gravis causa; ratio est, quia juxta omnes ferè Theologos insolubilitas matrimonii est ex jure Divino: atqui in hoc non pro libitu, sed solum exigente justâ causâ dispensandi potestatem Pontifex accepit, ut cum *D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12.* tradunt DD. passim; nam potestas hæc non ad destructionem, sed ad ædificationem concessa est; non tamen requiritur consensus conjugum, quia potestas hæc non dependet ab eorum con- vel dissensu, *Sanct. n. 7.* Causa verò justa est notabilis disparitas in statu, periculum inimicitiarum, cædium, lepra, vel impotentia matrimonio superveniens, si vir eligatur

R. D. Jansen Pars II.

in Episcopum, vel sponsa præsertim regia sine spe liberationis ab hostibus sit intercepta, &c.

26. *Re. 2.* Matrimonium fidelium consummatum est omninò indissolubile quoad vinculum, adeò ut nec propter adulterium, ut volunt hæretici, nec ob ullam aliam causam vivente conjugè aliud matrimonium iniri possit, est de fide ex *Trid. sess. 24. c. 7.* & *Matth. 19. Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Ratio est, quia per consummationem conjuges fiunt una caro, & perfectè significatur illa indissolubilis unio Christi cum Ecclesia. Dices: *Matth. 19. v. 9.* ait Christus: *Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur;* ergo à contrario qui dimiserit ob fornicationem, non mœchatur, quia exceptio firmat regulam. *Re. N. C.* Christus solum voluit causâ fornicationis permitti divortium quoad thorum & habitationem, ut colligitur ex alio textu *Marc. 10. v. 11.* *Omnis qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur,* sive ex causâ fornicationis, sive ex quacunque, *August. l. 1. de adult. c. 9.* Ut autem matrimonium effectum indissolubilitatis, affinitatis, vel alios inducat, debet esse perfectè consummatum, id est, per copulam aptam ad generationem, ita ut non sufficiat penetratio valis muliebris, nisi intra vas sequatur feminis effusio, vel saltem semen circa matricem effusum ab ea attrahatur, ut volunt *Lopez. Bodewin. p. 2. c. 19. Avers. q. 17. s. 1.* Nec sufficit copula ante matrimonium facta & rati-

B

ha-

habita, quia tunc matrimonium nondum erat: ergo nec poterat consummari. Sed quid de copula primo bimestri vi, in somno vel ebrietate extorta? *Re. 1.* Per illam verè consummari matrimonium, & induci effectum indissolubilitatis & affinitatis ad quartum gradum, cum ex fornicaria copula solum extendatur ad secundum gradum. Ratio est, quia sunt veri conjuges, & per illam copulam fiunt una caro non minus quam si utriusque fuisset voluntaria, *Couv. Barb. Sporer n. 72. n. 4.* Attamen sic oppressa potest adhuc religionem ingredi, *Palud. Laym. La Croix n. 421.* quia ipsa ob alterius crimen non debet privari jure suo; si unus conjux affirmet, alter neget matrimonium esse consummatum, magis credendum est affirmanti quam neganti, quia standum est pro matrimonio, *Sanch. l. 7. d. 109. Gob. n. 403.*

Re. 3. Matrimonium infidelium dissolvitur quoad vinculum, si unus convertatur ad fidem, & ducat fidelem, *c. quanto de divortio*; non igitur per solum Baptismum, sed per secundum matrimonium dissolvitur primum, *c. gaudemus eod. & Catholici omnes ex c. 1 ad Cor. 7.* Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subiectus est frater & soror in hujusmodi: id est, quoad jugum prioris matrimonii; si uterque convertatur & baptizetur, matrimonium consummatum fit omnino indissolubile sicut aliorum fidelium, *Engel. tit. 16. §. 2. Castropalao d. 3. p. 3.*

28.
QUÆR. VI. Quid circa divortium, seu circa separationem quoad thorum & habitationem?

Re. 1. Hæc separatio fieri potest ex duplici capite: Pietatis scilicet & delicti. Ex causa pietatis se licitè separant conjuges, si ambo mutuo consensu, vel unus de licentia alterius religionem profiteatur, vel S. Ordines suscipiat, quo casu altera pars si juvenis sit, religionem ingredi, vel si sit annosa, continentiamovere tenetur; ad hoc tamen cogi non poterit, cum votum debeat esse liberum, *Castropalao, Tamb. tr. 7. c. 4. §. 2.* Imò si in periculo incontinentiæ versetur, debet Episcopus conjugem professum vel ordinatum (non obstante quòd professio vel ordinatio sit valida) uxori reddere periclitanti ad reddendum debitum tantum; nam petere non poterit ob votum castitatis, & mortuam vel extra periculum constitutam uxorem ad monasterium vel functiones Ordinis redire tenetur, uti ex jure probant *Pont. Sanch. l. 5. t. 10. Laym. c. 7.* At nunquid uxor liberè consentiens in ordinationem mariti eo mortuo potest saltem validè nubere? *Re. 2.* Negativè, quia Ecclesia eam hoc ipso, quòd liberè consentiat in ordinationem mariti, reddit inhabilem ad matrimonium, *c. feriatim 14. dist. 34. c. quia sunt dist. 28. & Gloss. ibid. Azor. Sanch. Kon. tit. 6. n. 16. Wiest. ibid. n. 19.* Quod locum non habet, si uxor in sæculo manens concessit in professionem mariti, *Gutt. Castropalao, Avers. q. 15. f. 3. Kon. l. cit. Schmaltz. t. 6. n. 67.* Ratio est, quia odiosa non

dc-

debet extendi ad casum in jure non expressum, & mulier consentiens in professionem mariti non voluit se reddere inhabilem ad matrimonium post mortem mariti, nisi & ipsa religionem professâ sit. Conjux sine alterius consensu professus vel ordinatus peccavit mortaliter contra jus alterius, & professio est nulla, cum non habeat potestatem sui corporis, *c. quidam, c. accedens, de conv. conj.* Ordinatus sit irregularis, & in suscepto Ordine nec ministrare, nec ad altiores Ordines promoveri, aut beneficium Ecclesiasticum obtinere potest, sed revocatus tenetur redire, & debitum reddere, *extrav. antiq. de voto.* At nunquid invita conjuge nulliter professus & ab uxore revocatus eam mortuam tenebitur ad Monasterium redire? *ꝛ.* Non teneri: non poterit tamen novam ducere, *d. c. quidam*, quia præsumptio est, quod vovens voluerit se eo modo obligare quo potuit: atqui potuit se obligare ad servandam castitatem mortuam uxore, hæc tamen præsumptio in foro conscientie debet cedere veritati, si reveram (ut assolere) non fuit animus vovendi castitatem, nisi dependenter à religione, *Pont. l. 9. c. 11. Laym. n. 4.*

29. *ꝛ.* 2. Quinque præcipue sunt delicta vel defectus, ob quæ innocens altero etiam invito divortium facere potest, ut 1. Adulterium, *c. 4. s. 8. de divort.* 2. Hæresis, multo magis apostasia à fide, idololatria, *c. 6.*

ꝛ. 7. cod. 3. Sollicitatio ad grave peccatum, v. g. latrocinii, veneficii, præposteri concubitus, &c. *S. Thom. in 4. dist. 39. q. un. à n. 6.* 4. Periculum infectionis ex lepra vel alio morbo contagioso. 5. Sævitia unius, frequentes rixæ, odia, jurgia. Communis Doctorum; quia nemo cum tanto incommodo tenetur alteri cohabitare. Separatio quoad choram potest fieri privatim à parte læsa, separatio tamen quoad habitationem, utpote publica, debet fieri per judicem Ecclesiasticum. Facto semel per judicem perpetuo divortio pars innocens potest quidem, sed non tenetur admittere nocentem, etiam emendatum, sed potest religionem ingredi eam invitam, *S. Thom. Bonav. Schamb. n. 12. Reiffenst. n. 97. La Croix n. 488.* Excipe, nisi innocens injuriam expressè vel tacitè per tactus, oscula, copulam post læsionem liberè exercita remiserit, aut simili delicto læsionem compensaverit, DD. cit. At nunquid etiam pars nocens facto divortio perpetuo religionem ingredi poterit? *ꝛ.* Si innocens jam statum mutavit per professionem Religiosam vel S. Ordines, id etiam potest nocens; idem est, si innocens à nocente jam emendato rogatus reconciliari nolit, tunc enim censetur tacitè consentire, ut alter religionem ingredi, vel S. Ordines suscipere possit, *Veracruz, Sanch. l. 10. d. 10. Pyrrh. l. 3. t. 2. n. 73.*

☞ (+) ☞

Bb 2

CASUS